I.

Забринів зумер — довго, настирливо. Кук-Соммерс трубки не брав. То нервовими кроками ходив по ла-бораторії, то присідав до столу і, загородивши пальці лівої руки в рідку чуприну, тупо дивився на свої плутані замітки. А телефон не вгавав із самого ранку. Ніби на чиюсь команду наукові редактори газет, журналів, корес-понденти радіо і телебачення допевнялись, чого він досяг у фізиці елементарних частинок до свого чвертьстолі-тнього ювілею. Прокляття! Нічого не досяг! І вся ця фізика — нехай би вона горіла ясним полум’ям! — йому ні до чого, ну, зовсім його не цікавить. Він охочіше працював би не на цьому нещасному прискорювачі, а на мік-сері, готував би смачні тістечка та креми... О, то справді було б солодке життя! Але мама... "Ти мусиш стати фізиком-теоретиком, це мрія моєї юності, розумієш... там тебе чекає славетне майбутнє". І ось йому стукнуло двадцять п’ять, а мрія її юності так і не збулася. Стривай, а чи не мамина це робота — всі оті кореспонденти? Банківський рахунок у неї солідний, а спритності хоч одбавляй.

Кук-Соммерс рвучко схопився і знову сів, нестямно поводячи очима, наче загнаний звір. А тут ще апарат джеркотить і джеркотить. "Ну, якщо це вона влаштувала... — із злістю думав про матір, — то я їй таке влаш-тую, таке..."

Заціпенів, якась каламутна хвиля затопила йому свідомість. Усе перед ним примеркло, навіть великі вік-на лабораторії. Скільки це тривало, не знав, проте, коли та каламуть почала спадати, полишаючи шум у скро-нях, він побачив перед собою сутулуватого чоловіка, обвішаного фотоапаратурою.

— Перепрошую, ви не брали трубки, і я наважився...

Кук-Соммерс окинув його важким поглядом і тільки скреготнув зубами. Наважився! Бач, цей тип нава-жився…

— У мене всього кілька запитань… — Кореспондент увімкнув портативний магнітофон, що висів при боці.

— Чого досяг, так? — Лице Кук-Соммерса скривилося.

— Так, і про це…

— Ну, то ось вам відповідь: я досяг того, що нічого не досяг. Дою козла над решетом. Записуєте?

— Аякже. І негативний результат для нас цікавий.

— Морочите мені голову…

— А ваші дослідження елементарних частинок… чи прояснили походження Всесвіту?

— Ого! Та коли б я впіймав потрібну свиню за вухо, то був би вже лауреатом Нобеля!

— Саме цього всі й сподіваються. — Кореспондент миттю націлив фотоапарат і кілька разів клацнув, хльоскаючи Кук-Соммерса тонким батогом блискавки.

— Саме цього? — здивовано вигукнув той. — Ви що, насміхаєтесь? Хто сподівається?

Кореспондент нервовими пальцями закрив футляр.

— Ну, ось хоча б і наш журнал "Нью саєнс", який у наукових колах…

— Але чому? — перебив Кук-Соммерс. — Чому причепилися саме до мене? Ні до Сміта, ні до Айріс, ні до Малькома, хоч і в них були круглі дати...

Кореспондент прискалив око:

— У вас подвійне прізвище, ви на це не зважаєте?

Фізик витріщив олов’яні очі, обурення так і пирскало в його обличчя.

— До чого тут подвійне прізвище?

— Не здогадуєтесь? — Сутулуватий підступив ближче до столу, наче підкрадаючись до звірини.— Не-вже це для вас таємниця?

— Чого ви морочите мені голову? — Кук-Соммерс ударив кулаком по столу. — Випускайте кота з міш-ка!

— У вас ювілей, таке свято, — якомога лагідніше сказав кореспондент, — а ви їдете на чорному ослі.

— Ага, так! — Фізик ляснув у долоні. — Няумуко! Цей чоловік без дозволу вдерся до лабораторії.

Ошелешений візитер миттю обернувся та й остовпів: на нього сунувся робот, загрозливо поводячи пря-мокутними плечима. Няумуко — японська штучка — де він тут узявся? Циліндрична "голова", обведене чор-ною фарбою "обличчя", намальований "рот" і дужки "брів", але "очі" — ні, "очі" скляні, жевріють; замість "но-са" — коротенька трубка, якою цей монстр ніби принюхувався до враженої істоти, з похилих плечей якої зви-сали апарати.

Кілька секунд людина і робот мовчки дивилися одне на одного. Страх, що нагло пройняв кореспондента, минав, чоловік швидко отямився, коліна перестали дрижати. Біс його матері! Чи він не бував у бувальцях? Хіба його не застукали на дереві, звідки він цілився об’єктивом у спальню? Ну, були гулі і синці, але ж знімки… Сенсація! Зараз теж запахло…

— Я — Няумуко, — обізвався робот котячим голосом, — а ви? Будемо знайомитись

— Мене звуть Патриком…

Тільки-но робот висунув металеву руку, Патрик відскочив убік і поза столами кинувся до виходу. Може, і встиг би, якби не зачепився футляр з магнітофоном, поки він вовтузився, Няумуко вже стояв на дверях.

Кук-Соммерс відкинувся в кріслі, потираючи руки.

— Не дуже, Патрику, сікайтесь, а то мій друг може й покалічити… при самообороні.

— Я протестую! — заволав кореспондент. — Насильство в науковому закладі!

— Ха-ха! Він протестує! Ха-ха-ха! — приступ нервового сміху тіпав Кук-Соммерса. — Давай його сюди, Няумуко! Насильство… Ха-ха-ха!

Патрик упирався, пробував пробитися до дверей, але де там, робот схопив його у сталеві обійми, приніс і поставив перед столом свого шефа.

— Тепер я візьму у вас інтерв’ю, — з єхидним смішком сказав Кук-Соммерс. — До речі, магнітофон і фотоапарати — на стіл. Так. Тепер викладайте, якого чорта ви цікавитесь саме моєю роботою?

— Я ж вам усе сказав: маєте подвійне прізвище.

— Ну то й що?

— А леді Кук…

— То це все мама?!

— Ні, я кажу, що леді просто Кук… Уловлюєте? Не Кук-Соммерс, а тільки Кук…

— Справді… Я на це якось не звертав уваги, — погамовуючи роздратування, промовив ювіляр. — І що з цього виходить?

— А те, що ваш батько — якщо тут можна вжити це слово — був Нобелівським лауреатом з фізики… Джеймс Соммерс… Він у свої двадцять п’ять…

— Знайшов гніздо кобили! Цей учений помер, мабуть, років із шістдесят тому! Моєї мами ще й на світі не було.

— Усе правильно. Не було. Та хіба ви не чули про Банк?

Кук-Соммерс закліпав рудими віями:

— Який банк? Що ви говорите?

— Банк чоловічого сім’я… тобто, сперматозоїдів, давно закладений у Сполучених Штатах.

— Банк… Що ви цим хочете сказати?

— Там зберігається сперма в рідкому азоті при температурі мінус 196° за Цельсієм. Біологічний експе-римент — пошуки, надії...

— Так. Джеймс Кук-Соммерс... Ти чуєш, Няумуко? Ми з тобою — експеримент... А магнітофон кру-титься... Експеримент... Понюхай, Няумуко, ці апарати. Гарненько, гарненько.

Робот спритно вхопив магнітофон і, не виймаючи з футляра, підніс до свого куцого "носа". Потримав так, ніби дослухаючись, обережно поставив на стіл. Те ж саме проробив із двома фотоапаратами.

Патрик полегшено зітхнув: апаратури цей монстр не пошкодив. Про те, що всі записи були стерті, навіть не здогадувався.

— Ну, що, Няумуко?

— Ніяких особливих запахів нема.

— Ну, якщо так, то нехай цей упертюх забирає своє начиння і... вимітається звідси геть.

Кореспондент, сопучи, похапцем повісив апаратуру собі па похилі плечі і, озираючись на робота, почир-гикав до окованих залізом дверей.

Кук-Соммерс уже не звертав на нього уваги, сидів непорушно, підперши голову руками, навіть очі за-плющив, не бачив, як той і вийшов. На душі було тоскно, марудно. Ну й сюрприз... А яке враження це справить на Едну, якщо вона дізнається? Експериментальний... Так ось чому вони налетіли, як шуліки па здобич! Давай їм відкриття, і то велике, незвичайне, Нобелівське. Хоча, як той сказав, і відсутність досягнень теж працює па експеримент.... Не раз допитувався у мами, де батько. "Він давно номер..." Це була правда: Соммерс помер ще до її народження, але в цій правді вмістилася і брехня. Виходить, самою правдою не проживеш. Зажди, зажди, Една, можливо, теж

експериментальна? Подвійне ж прізвище: Дулітл-Рок. Уже давненько знайомі, а про батька не обмовилась жодним словом. Хе… А було б здорово! І стукнуло ж комусь у голову закласти той безглуздий банк… А втім, нехай йому чорт, він же все-таки не гомункулюс, він же народжений матір’ю! Ось і Няумуко знає, що він робот, ну, то й що?

Підвів голову, кинув байдужий погляд на свої записки, де йшлося про силу слабкої взаємодії в ядрах атомів, і тонкі губи його скривилися: все той самий триплет із трьох частинок, добре знайомі привиди! Та ну його…

— Няумуко, виклич міс Едну.

Поки електронний секретар пробивався до будівельної фірми, Джеймс механічно гортав списані аркуші. Звичайно, було б добре — та ще й як добре! — виявити той клятий триплет, але, видно, не йому судилося запа-лити Темзу… Тепер, дізнавшись про свою таємницю, він візьметься за леді Кук — треба змусити її стати трохи щедрішою до свого лебедя, а що?

— Від сьогодні — я завеликий для своїх черевиків! — гукнув Джеймс, беручи трубку, подану роботом.

— Ого, ти вже став великим, любий? — почувся голос Едни. — Докопався до найглибшої таємниці?

— Не дошкуляй хоч ти. Зустрінемось — розповім.

— Влаштовуєш сьогодні вечір?

— Ніяких вечорів! Мені так зіпсували настрій, що хіба ти….

— Не гнівайся, але сьогодні я можу затриматись на нашому об’єкті.

— Де це?

— Поблизу Сіті, ну, Барбікен-центр, я тобі якось говорила.

— А-а… решткри римської споруди. То що, може, ваші екскаватори викопали якусь каменюку?

— Там щодня натрапляють на уламки минулого, але зараз щось сталося, у північних тунелях застряли комбайни, мушу туди заскочити.

— От і чудово! — повеселів Кук-Соммерс. — Бери мене з собою. А звідти поїдемо на Пікаділлі — якраз вечірні вогні…

— А в твого Няумуко є лазер?

— Цівочка невеликої потужності. Так, для самооборони.

— Візьми й його, будь ласка. Може, він мене виручить. Джеймс не розпитував, що й до чого, кинув ко-ротке:

— Гаразд, ми вже вирушаємо.

II.

Една аж ніяк не виділялась красою, проте Кук-Соммерс виділив її серед інших. Міцна, спортивного складу, хлопчакувата блондинка сподобалась йому тим, як тримає бокал з вином, елегантно відхиляючи мізин-чика. Той пальчик, ніжний, як пелюсточка троянди, чарував юнака.

Відчиняючи дверці машини, він з удаваною веселістю гукнув:

— Привіт, Мізинчик!

— Привіт, ювіляре, — відповіла Една, всідаючись біля нього. — Хто ж це тобі зіпсував настрій у такий день?

— Знайшлися такі… — похмуро кинув Джеймс, вмикаючи швидкість. — До речі, в тебе також подвійне прізвище, чому?

— Примха матері. їй подобається оте дівоче Дулітл. А в тебе чому?

— Теж мамина примха — вона облюбувала Соммерса. А твій… У тебе є батько?

— А як же без батька? Є, звичайно, сірий банківський клерк.

Кук-Соммерс зітхнув з полегшенням: отже, вона не експериментальна. 1 тут же подумав: а може, було б краще, якби й вона?..

— Ти змінився на лиці, любий. Щось сталося?

— Кожної миті щось стається, — похмуро відказав Джеймс. — Ось ми проминули Пожежний монумент — хіба не подія? В цей час і Земля під нашими колесами описала певну дугу, і сонце, і зорі. Конфігурація світу міняється безперервно…

— А як поживають… твої елементарні частинки?

— Химери… Граються в піжмурки. А навіщо тобі Няумуко?

— Розумієш, прохідницькі комбайни позастрявали у якійсь надтвердій породі. — Една оглянулась на ро-бота, що сидів позаду.— Ти його вимкнув?

— Так.

— Може, Няумуко своїм лазером відколупне хоч шматочок — для аналізу.

— Це для нього насіннячко.

Една зраділа, видно, їй багато залежало на тому аналізі, бо вона ж відала й попередніми, і все було в но-рмі, а це щось сталося, наче змінився геологічний профіль будівельної дільниці. Кук-Соммерс не дослухався до її балачки, думав про своє. Так чи інак, а чверть століття буває раз у житті… Може, махнути в Кембрідж? Дале-кувато, "Емпайр-рума" — не першокласний, але затишний ресторан… Ні, на Пікаділлі таки буде веселіше.

— Приїхали! — не то з радістю, не то з острахом вигукнула Една. — Оце наше будівництво.

Крізь металеву сітку огорожі Кук-Соммерс побачив величезний котлован, в якому попрацювали сталеві кроти, нагорнувши гори землі поміж заплутаними проходами.

— Справжній лабіринт!

— Тут були квартали із старою забудовою, — Една провела рукою в бік котлована. — Фашистські літаки скинули на них тисячі бомб. Ти, мабуть, бачив ці руїни, десятки років їх зовсім не чіпали. Тепер муніципалітет розпочав будівництво житлового комплексу.

— Так воно й ведеться, — сказав Джеймс, подзенькуючи ключиками від машини, — то руйнують, то бу-дують.

— О, коли б ти знав, який це проект! І ось раптом усе застопорилось. Бачиш оті тунелі з північного боку — отам і трапились поломки.

Кук-Соммерс зиркнув на кілька овальних отворів, освітлених тьмавими лампочками.

— То ми в який? І як спустимось?

— Бери Няумуко, он там — підйомник.

Відчинивши дверці машини, Джеймс доторкнувся до свого електронного друга, і той одразу ожив.

— Вилазь, Няумуко, підемо.

Робот схилив голову, зігнувся і досить спритно вибрався з автомобіля. Легко переставляючи свої товсту-ваті ноги, обійшов машину ззаду, ступнув на тротуар до дівчини.

— Вітаю, міс Една.

— Привіт, Няумуко.

Кук-Соммерс натиснув брелок (у дверцятах цокнули електромагнітні стопори) і, подзенькуючи ключами, вже трохи повеселілий, сказав:

— Ну що ж, я готовий… з тобою хоч і на край світу.

Една усміхнулась:

— Краще сказав би — на все життя.

— На що ти натякаєш, Мізинчику?

— Пора б уже нам одружитися, любий.

"Невідомо ще, як ти поставишся до мого походження", — подумав Джеймс, а сказав зовсім інше:

— Хіба тобі не цікаво грати роль у спектаклі залицяння? Ми ж іще... тільки підняли завісу. А втім, ось я зроблю якесь велике відкриття, загребу мільйони, і тоді вже розпочнемо другу дію. Гаразд, Мізинчику?

Тим часом вони опинилися біля входу. Една відчинила хвірточку, і всі троє ступили на майданчик перед кабіною підйомника..

— Це зі мною... комісія, — сказала Една товстому вусатому ліфтерові, що сидів у кутку кабіни. Той чо-мусь підозріло поглянув на робота, але нічого не сказав, мовчки ввімкнув рубильника, і кабіна з шумом шугнула вниз.

На дні котлована Кук-Соммерс аж зіщулився. Здавалося, вони йдуть ущелинами, блукають небаченим лабіринтом, по якому зміями повзуть товстелезні кабелі.

Нарешті потрапили в тунель, забитий порожніми вагонетками. Тут усе наче принишкло, з металевих тю-бінгів, що підпирали склепіння, беззвучно стікали сутінки, стиснений простір наповнювала така густа тиша, аж важко було переставляти ноги. Один тільки Няумуко рухався, як завжди, з ритмічністю машини.

У кінці тунелю, загородивши його великим ротором, на якому зблискували пощерблені та зламані зуби-долота, закляк пофарбований у червоне прохідницький комбайн.

— Поглянь, — кивнула Една у бік тупика. — Це така машина, що й граніт крушить, а тут зуби полетіли.

— Ну, то де різати? — спитав Джеймс.

— Перед ротором, звичайно, он там, де зламалися зуби цього мастодонта.

— Ану, Няумуко, покажи, на що ти здатний, виручи міс Едну.

— Прошу відійти назад, — обізвався робот. — Уже? Вмикаю лазер.

Правду кажучи, Едні не дуже вірилось, що тоненький сизий промінчик, який тієї миті уперся в іскристу стіну перед комбайном, зможе відколупнути хоч грам породи. Проте не зводила очей, пильно стежила, як Няу-муко викреслював дугу, а потім хлюскав по обведеному сегменту своєю блискавкою. Це тривало не більше трьох хвилин, а їй здалося хтозна й скільки, час ніби зупинився.

— Готово, — сказав робот, і тієї ж миті промінчик погас.

Кук-Соммерс походжав уздовж комбайна, подзенькуючи ключами, і навіть уваги не звернув, як Няумуко посунув до стіни, підніс на рівень плечей свого металевого кулака і з силою, наче боксер, ударив посеред того місця, яке обробляв променем.

Една скрикнула, і Джеймс обернувся: перед ними тьмянів отвір.

Обличчя дівчини спотворила гримаса страху.

— Невже… невже це приміщення? Поглянь — обличковано…

— Авжеж приміщення! — Кук-Соммерс підійшов до пролому. — На щастя, не житлове. Теж ніби ту-нель. Давай заглянемо? Вдалині он світло.

— Але ж тут нічого такого… не повинно бути, — прошепотіла Една. — Я ж знаю проект…

— Не хвилюйся, Мізинчику, зараз побачимо, що й до чого. — Кук-Соммерс переступив через бар’єр, обернувся і простягнув до неї руки: — Ну ж бо, сміливіше! Отак. Ходімо. А ти, Няумуко, залишайся тут біля отвору, до нашого повернення.

— Гаразд, — обізвався робот.

— І нікого не пропускай, — ще раз обернувся Джеймс, — це — заборонена зона.

— Заборонена зона, — повторив Няумуко. — Проходу нема.

Една зіщулилась, наче поменшала, здрібніла, очі наповнились страхом, дибала мовчки, тамуючи подих, позираючи навсібіч, хоч тут нічого не було, крім голих стін тунелю.

— Що з тобою, Мізинчику? — вдавано весело обізвався Джеймс, хоч і в самого кішки зашкребли по ду-ші. Йому раптом здалося, що вони потрапили у якусь величезну пастку, аж оглянувся — чи не вернутися, поки не пізно?

— Слухай, якщо отам ліворуч… — зашепотіла Една, прихиляючись до нього, — якщо там буде хол, а в ньому Атлант… я збожеволію.

— Цікаво. Чого ти думаєш, що там…

— Розумієш, так за нашим проектом.

Кук-Соммерс аж свиснув:

— Що ти городиш? О, таки справді хол… І Атлант підставив плечі під балки. Ого, яка могутня постать!..

Зупинилися, важко дихаючи, наче не йшли, а бігли.

— Я ж казала… Переконався? А там он, — Една простягнула руку, і Джеймс побачив, як тремтять її па-льці, — мусять бути ліфти.

— Ну, ліфти, так що? Треба ж підійматися з цього підземелля! А їй не хвилюйся, хоч і ліфти.

Проминули Атланта, ступаючи по товстому брунатному килиму, наблизились до кабін.

Одні дверці розсунулись, і навстріч їм вийшло кілька чоловіків і жінок, деякі з дітьми. На Едну і Джейм-са ніхто й уваги не звернув, наче їх тут зовсім не було.

Една запримітила: жінки й дівчата носять незвично довгі сукні, жодної не було в джинсах.

Мовчки зайшли до просторої кабіни, Една швидко, не вагаючись, натиснула кнопку з цифрою 9.

— Чому на дев’ятий? — спитав Джеймс.

— Хочу ще пересвідчитись… Розумієш, за нашим проектом, там мусить бути басейн з водоспадом і фон-танами.

— "Розумієш, розумієш…" — перекривив Джеймс. — Я розумію те, що нічого не розумію!

З ліфта вони знову вийшли в просторий хол, такий самий, як і внизу, тільки без Атланта. І килим тут був не брунатний, а зелений, неначе трава. Ліворуч, за скляною стіною, виднілась тераса, заставлена

столиками і великими парасольками від сонця. Брівку тераси омивали хвилі.

— Так і є… — зашепотіла Една, прохиляючи двері, — он водоспад, і фонтани б’ють з-під води…

— Оце так басейн! — вигукнув Кук-Соммерс. — Та тут більше двох акрів . Здорово… Діти на човнах… А сонце… Мусило б уже бути над заходом, так?

— Авжеж, ми виїхали після обіду.

— А воно ще тільки підбивається вгору.

Една, приклавши долоню козирком до лоба, поглянула на голубу протоку неба над ярусами осяяних ві-кон.

— Справді, час ленчу…

За столиками по двоє, по троє сиділи здебільшого люди середнього віку і, певне, споживали другий сні-данок.

Джеймс несподівано відчув, що і йому хочеться підкріпитися.

— Може, й собі підкинемо калорій? — запропонував своїй розгубленій супутниці.

— Ми ж пообідали… ще там… ну, до цієї пригоди.

— То й що? Сідаймо, відпочинеш і заспокоїшся.

Пройшовши вздовж басейну, вибрали столик якраз над брівкою, вода хлюпотіла біля самісіньких ніг. Сонце заливало увесь простір

яскравим сяйвом, але їх захищала парасоль із тентового полотна. Тихий шум во-доспаду, дзюркотіння фонтанів приглушували розмови сотень людей, що сиділи за столиками вздовж усієї те-раси. Джеймс відкинувся на спинку легенького стільця, полегшено зітхнув.

— Ти зітхаєш, як старий дід, — обізвалась Една.

— Уяви собі, Мізинчику, втомився.

— Я теж, — винувато посміхнулась Една. — Мабуть, нервове напруження дається взнаки… — Тільки зараз вона помітила газету на третьому стільці. Поклала на стіл. — Не цікавишся?

Кук-Соммерс жадібно вхопив газету, зиркнув на першу сторінку, здивовано присвиснув і поклав перед Едною.

— Поглянь… Може, мені привиділось.

— Що саме?

— Дата…

Една подивилась і одразу побіліла, мов крейда. Підвелася, озираючись навколо, кутики її губ тіпалися.

— Слухай, давай тікати…

— Чого? — вирячився Джеймс.

— Ти ж бачив дату? Це майбутнє… Та ще й не близеньке.

Джеймс знову зиркнув на газету, де під заголовком чорною фарбою була надрукована дата.

— Подумаєш, якихось сімдесят п’ять років! Сядь, Мізинчику, і не рипайся, зараз ми дізнаємось, що ці представники майбутнього споживають на ленч.

Една слухняно сіла, проте переляк по зникав, зачаївся в її очах.

— Розумієш, мені здається, в мене розгвинтився гвинтик…

— Перестань, — сердито сказав Джеймс, — нічого нюні розпускати. Було б гірше, коли б ми потрапили в минуле. Час — це така… така функція… Та що ви, будівельники, в цьому тямите?

Він довго ще розмірковував уголос, пересипаючи мову науковими термінами і навіть формулами, так що Една справді не могла нічого второпати, тільки кліпала очима.

Тим часом підійшла офіціантка, жінка середніх років, запитливо глянула вицвілими очима.

— Як завжди! — кинув Джеймс.

Офіціантка, трохи повагавшись, пішла. І незабаром принесла якісь крученики, залиті кремом, а замість кави — зелений паруючий напій. Коли Джеймс попросив віскі з содовою, жінка не зрозуміла, перепитала кілька разів, зрештою сказала, що про таке й не чула. Кук-Соммерс тільки пирхнув, узяв ножа і виделку та й почав їсти.

— Мабуть, треба ложечкою, — прошепотіла Една. — Якесь желе…

— Принесла стара відьма чортзна-що! — розсердився Джеймс, кладучи ножа і виделку. — Хіба тут роз-береш? Мабуть, синтетика.

Свою порцію, проте, він ум’яв швидко, залпом випив зелену рідину, аж прицмокнув. Една ж тільки по-куштувала того желе, а до напою й не доторкнулася.

— Ти чого, Мізинчику? — вже лагідніше спитав Джеймс.

— Швидше ходімо звідси.

— Встигнемо, — сказав, розгортаючи газету. — Розрахуємось і підемо. О, тут ось дещо цікаве… Запро-шують на лекцію відомого фізика. Ану поглянь, чи не знаєш де це?

Една подивилась на рядки оголошення:

— Так, тут мусить бути Лекційний зал. Це внизу, від Атланта, здається, п’ятий чи шостий поверх углибину. Розумієш, за нашим проектом…

Не договорила, бо саме наблизилась офіціантка. Та й узагалі, Една почувалась не в своїй тарілці.

Кук-Соммерс дістав із внутрішньої кишені піджака гроші і подав офіціантці фунт. Щось в її очах змиг-нуло, наче якесь недовір’я чи подив, повертіла папірця в руках, буркнула: "Один момент" і швидким кроком подалася до своєї каси.

— Тепер ходімо, — підвівся Джеймс, — здачі я не буду чекати.

Насправді ж він відчув, що з тим фунтом щось не так, і вирішив якомога швидше забратися звідси: Зви-чайно, Кук-Соммерс не тікав, ні, ні, він респектабельний джентльмен, та й чого, власне… Просто треба поспі-шати на лекцію.

— Мені справді пощастило, Мізинчику, — виступить фізик!

Та коли безшумний ліфт швидко спустив їх униз — це був сьомий підвальний поверх — і вони побачили афішу, Джеймс зрадів ще дужче — тема лекції була сформульована так: "Дещо про слабку взаємодію"!

— Маєш подарунок на день народження, — все ще винувато посміхаючись, тихо сказала Една. — Але до початку лекції таки довгенько… Треба звірити час.

Виявилось, Еднин і Джеймсів хронометри відставали не менш як на три години. До початку лекції було більше години.

— Ми ще можемо навідатись… до того, нашого Лондона, — кинула благальний погляд Една.

— Е, ні, Мізинчику, я не хочу ризикувати. Таке, знаєш, може й не повторитися. А чого досягла фізика елементарних частинок — мені не просто цікаво, а необхідно знати. Ну, не насуплюйся, Мізинчику, в такий день… Нам страшенно пощастило!

— І що ви, фізики, бачите в тих елементарних… — зітхнула Една.

— Е, коли б ти знала. Як сказав наш професор, на них тримається все — і майбутнє, і минуле, вся світо-будова. Без них не могли б існувати атоми та, зрештою, і ваші будівельні матеріали. Та й ми з тобою. Вловлю-єш, Мізинчику?

— Я не заперечую тих частинок, нехай собі будуть…

— Не заперечуєш? Ти великодушна, Мізинчику. — Джеймс поплескав її по плечу. — Я просто зворуше-ний, що ти не заперечуєш.

— Ану тебе, — махнула рукою дівчина.

— Ти казала, за вашим проектом, тут є всякі зали…

— Може, заглянемо у виставочний? Зажди, на якому ж він рівні?.. Ходімо швидше, здається, нас шука-ють… Не обертайся.

Една вхопила його під руку і повела до ліфта.

— Хто шукає? — тепер уже перейшов на шепіт Джеймс.

— Офіціантка і якийсь тип — сутулуватий, біла теніска, чорна краватка.

Вигук "Хелло!" вони почули, вскочивши до кабіни.

— І якого їм дідька треба? — обурився Джеймс. — Сутулуватий, кажеш?

— Еге. Може, мало заплатив…

— За отой мізерний ленч? Не може бути! А взагалі, не хотілося б встрявати… Ну та раз утекли… Хоча ми й не тікали. Трохи поспішили, кому яке діло? Чорти б його взяли, того типа.

— Чи не краще повернутись додому?

— Ні в якому разі! Треба хоч трішки познайомитися з майбутнім!

Една, щоб заплутати сліди, маніпулювала кнопками в кабіні, наче грала на роялі. То вони вискакували на дах, то, перейшовши до іншої шахти, шугала вниз. Тим часом вона пригадала, що Виставочний зал розташова-ний поряд із театром. Спустилися туди. У вузькому

приміщенні, що дугою огинало хол і театр, саме розташо-вував свої картини індійський художник — невисокий чоловік з блискучими очима і густо зарослим обличчям.

— У вас ще не відкрито? — із жалем спитала Една. — А ми так хотіли оглянути…

— О, прошу, будьте ласкаві, дивіться. — Художник посміхнувся, під чорними вусами забіліли зуби. — Це мої найновіші роботи.

Подякувавши за люб’язність, Една і Джеймс поволі рушили вздовж правої стіни, попід якою вже стояло з десяток картин. Усі вони відзначались темно-зеленим колоритом, причому з першого погляду важко було роз-гледіти, що там зображено.

— "Танцюючий Шіва"… — прошепотіла Една. — Але де він? Ти бачиш?

— Щось не дуже видно…

Художник, певне, почувши їхні репліки, гукнув:

— А ви не поспішайте, дивіться і побачите!

Справді, на темному тлі почав проступати образ багаторукого індійського бога, з кожною секундою все чіткіше і чіткіше.

— Зворухнувся… Бачиш? Бачиш? — зашепотіла Една. — Невже таки затанцює?

— Оригінально…

Кук-Соммерс відчув легенький доторк до ліктя, обернувся. Біля нього стояв сутулуватий чоловік у білій тенісці з чорною краваткою.

— Вибачте, сер…

Джеймс почервонів, побачивши в його руці фунт стерлінгів, той самий фунт, якого він дав за ленч. "От халепа! — подумав сердито. — В такому лабіринті і вистежив! Ще й зуби вишкірює…"

— В чім річ? — запитав стримано, але досить холодно.

Той знітився:

— Оцей грошовий знак… — підніс руку з фунтом мало не до обличчя спантеличеного Джеймса. — Він… ваш?

Відступати було нікуди, і Кук-Соммерс, поглянувши спочатку на Едну, а потім на той злощасний папі-рець, вимовив з гідністю:

— Так, я заплатив за ленч. Може, мало? То я зараз… — Він вийняв з бокової кишені гаманця.

— Ні, ні, я не хотів сказати, що мало! — вигукнув молодик зраділим голосом. — Навпаки! Старі гроші!.. Розумієте, я — нумізмат. Я мушу ще вам заплатити… — Він вийняв два новенькі папірці і простягнув їх Джей-мсові. — Якщо маєте металеві монети… я б з радістю… Ми, я бачу, колеги.

— Добре, — сказав Джеймс, ховаючи нові гроші в гаманець, — завтра я знову буду тут, адже так, Мізин-чику, будемо?

Една спаленіла, не могла й слова вимовити, тільки закивала головою.

— То прошу до нас на ленч, — уклонився молодик, приклавши руку до грудей. — На все добре!

Коли він зник за вигином стіни, Кук-Соммерс уже не міг стриматись:

— От банан! Щоб ти луснув із своєю нумізматикою!

— Заспокойся, любий, адже нам потрібні сьогочасні гроші, хіба не так? Нема гроша — нема вигра-шу.

— Та воно-то так, тут я маю хіба що ключ від вулиці, — блискав очима Кук-Соммерс, — але ж ти, певне, перенервувала? Я з-за тебе теж… Влаштував погоню, телепень! Ех, не було біля мене Няумуко…

До лекційної зали дісталися завчасно. Ще майже нікого не було, а на сидіннях лежали невеличкі аркуши-ки,— як виявилось, анотація лекції, основні тези. Джеймс мерщій узяв одну, прочитав заголовок.

— Слухай, — прихилився до Едни, — це саме те, над чим б’ємося ми, а воно не дається в руки.

Дівчина по-змовницькому моргнула:

— Зараз воно в твоїх руках!

На це Джеймс не без іронії сказав:

— Побачимо, чи вдалося їм узяти невидимого бика за невидимі роги.

Пожадливим оком перебігав рядок за рядком дрібного шрифту. Навіть руку запустив у своє рідке волос-ся, неначе сидів не в чужому залі, а в себе за робочим столом. Оце так… Ого! Зафіксували триплет часточок, відповідальний за слабку взаємодію в ядрі, плюс гравітони і

хронотони! Молодому фізику аж дух захопило, коли він усвідомив, який матеріал потрапив до його рук. Це ж треба — в такий день!..

Люди поволі заповнювали залу, і Една відзначила про себе, що більшість — літні чоловіки і жінки, мо-лоді було мало. Поглядала на вхід, щоб не пропустити, коли з’явиться вчений, а його все не було. Прозвучав низький акорд, засвітилась стіна-екран і з молочного туману вирізнилась велетенська постать лектора, залунав посилений динаміками голос:

— Леді і джентльмени…

Една штовхнула ліктем Джеймса і з подивом побачила, що очі його світяться несамовитістю.

— Що тебе схвилювало? — прошепотіла на вухо.

Кук-Соммерс, мовчки облизавши пошерхлі губи, склав учетверо і сховав до кишені анотацію, перепитав:

— Що ти сказала?

— Та нічого, потім…

Екранний лектор спочатку розповів про гігантський Полярний Прискорювач, скорочено "ПП", який охо-плює обидва магнітні полюси Землі.

— Тобі не набридли ці прискорювачі? — знову зашепотіла Една. — Що тут цікавого?

Кук-Соммерс аж прицмокнув:

— Наші прискорювачі — дитячі іграшки… їхній обкручує всю планету!

— В тобі прокинувся фізик…

— А що? Недаремно мама… Ну, та не заважай.

Кук-Соммерс похапцем вихопив з кишені ручку і записник: на екрані з’явилась формула слабкої взаємо-дії. "У тезах нема, — подумав, — не зівай, у закритий рот муха не залетить… Хоча б встигнути. Так, лектони, кварки… Змінна функція хронотонів? Оце та горошина, якої бракувало у нашому пиріжку! Так, перенесення взаємодії… Стабільність атома…" Він аж упрів, переписуючи довгі рядки знаків, — боявся, що не встигне. Але встиг, тепер пружина однієї з основних сил матінки-природи була в його кишені! Вони таки зафіксували, поба-чили своїми очима і триплет, і хронотони… От тобі й химери!

У голові Кук-Соммерса був сумбур, молодий фізик ніяк не міг зосередитись, якесь ошмаття думок мит-тєво з’являлось і так само миттєво зникало. Налягала втома. Виходячи, ледве переставляли ноги.

"Таки виколупали… А що я скажу? Докопався? Ну, звичайно, спрацювали гени. Батьківські. Мізинчик у фізиці ні мур-мур… Я маю лампу Аладдіна — досить потерти і звільнити джина. Ух, як здивуються! Статтю… ні, інтерв’ю почну так: уявімо надпотужний протонний синхротрон, в якому відбуватиметься зіткнення прото-нів і антипротонів… Можна буде спостерігати не лише триплет, про що наші теоретики вже говорили, а ще й хронотон. Саме хронотони відповідальні за стабільність протонів і нейтронів у ядрах атомів. Он як! А мама зу-міє заграти в сурми. Нагорода Нобеля — чому б і ні? Займуся кондитерським виробництвом — Мізинчик паль-чики облизуватиме! Заглядатиму в оце майбутнє — найновіші рецепти… Хто може конкурувати?"

— Що з тобою? — Една смикнула його за рукав. — Чи ти оглух?

— Перепрошую, Мізинчику, замислився… Та й важко якось, утомився страшенно.

— Я теж. На плечах наче мішок з піском… А он, бачиш, — кволо махнула рукою в кінець тунелю, — якісь зблиски…

— Щось, певне, сталося. — Кук-Соммерс хотів наддати ходи, але не зміг, на ногах ніби важкі гирі висі-ли. — Це Няумуко… своїм лазером.

Коли вони причовгали, робот вимкнув блискавку і відступив убік від отвору.

— Що трапилось, друже Няумуко? — через силу спитав Кук-Соммерс. — Навіщо ти пустив у хід лазера?

— Непередбачена обставина, — доповів робот, — отвір почало затягувати, довелось обтинати.

— Правильно вчинив, хвалю…

Джеймс пропустив Едну, допоміг їй перебратися через бар’єр. Нахилився, підібрав два невеликі осколки.

— Візьми ж для аналізу.

Една поклала гострі уламки в сумку, і всі троє, обминаючи непорушний прохідницький комбайн, рушили по траншеї до підйомника. Тут, "на цьому боці", їм одразу полегшало, відчули себе такими молодими, як і були насправді, не пленталися, неначе старі, ступали пружно й сягнисто.

Сонце вже зайшло, лабіринт наповнювали сизуваті, але ще прозорі тіні. Кук-Соммерс ішов, мовчки схи-ливши голову, Една теж не обзивалася, щоб не порушити його зосередженості. У кабіні підйомника вже чергу-вав інший ліфтер — м’ясисте обличчя, обрамлене густими бакенбардами, кашкет, насунутий на лоба, — цей, так само, як і його напарник, вмикаючи рубильника, з якоюсь підозрою зиркнув на робота.

Сівши в машину, Кук-Соммерс одразу ж зв’язався з редакцією журналу "Нью саєнс". Робочий день скін-чився, кореспондента Патрика, звичайно, не було, але черговий дав його домашній телефон. Джеймс не рушив з місця, поки не зв’язався з ним і не домовився про зустріч.

III.

— Няумуко, увімкни телевізор, — наказав Кук-Соммерс, поглянувши на годинника. Якраз мала початися програма "Новини науки і техніки".

Як тільки замерехтів екран і гарненька дикторка оголосила, що темою сьогоднішньої передачі є "сенса-ційне відкриття молодого фізика-ядерника Кук-Соммерса", Джеймс почав обдзвонювати друзів і знайомих:

— Телевізію дивишся? Вмикай сьомий канал!

— Передають новини науки — може, поцікавишся?

— Швидше вмикай сьомий канал — сенсація!

Сповістив і мамі:

— Мерщій до телевізора — почуєш і побачиш те, про що мріяла!

Мадам Кук-Соммерс тільки й встигла прошепотіти: "Таки спрацювали гени..."

Тим часом екранна красуня просторікувала, як було непросто добитися інтерв’ю в нащадка Нобелівсько-го лауреата і яку велику люб’язність виявив кореспондент журналу "Нью саєнс", записавши бесіду з ученим не лише на магнітофонну, а й на відеострічку.

Джеймс нетерпляче кружляв по лабораторії. Кортіло, щоб швидше вибухнула сенсаційна бомба, ну та нічого, нехай теревенить. Зрештою, вся ця вода — на його млин. Він таки теоретик, біс його мамі! Те, що він вивідав у тому... е-е... Барбікен-центрі, пройшло через його мозок, всоталося... І хто ж наважиться... Та и те сказати: хіба ж це погано вихопити добре підсмажений каштан?

Тим часом на екрані з’явилося його обличчя. Вираз трішечки перенахмурений, ну, та нічого, йдеться про серйозні речі, тут не до усмішечок. Запускати руку в чуприну, може б, і не варт... А взагалі, цей Патрик — мо-лодчина! От і сама формула крупним планом.

— Чи не змогли б ви прокоментувати ці знаки для наших глядачів?

— От якби ми мали надпотужний синхротрон, то в ньому відбулася б отака реакція, — зазвучав його впевнений голос, і рука піднесла вгору списаний аркуш. — У цій формулі розкрита одна з найбільших таємниць світобудови: слабка ядерна взаємодія. Звичайно, людям, не втаємниченим у теоретичну фізику, ці знаки мало що скажуть. Зате фахівці... — Тут Кук-Соммерс криво посміхнувся. — Хоча Ейнштейна зрозуміли всього деся-тків два учених...

Це ефектно: заручитися підтримкою одного з великих.

— А що скаже Няумуко — електронний друг ученого?

Робот зблискує скляними очима, комічний, ну достеменно живий.

— Таким відкриттям пишався б найдосконаліший комп’ютер!

Кук-Соммерс (не на екрані, а в лабораторії) гукнув:

— Дивись, дивись, Няумуко! Впізнаєш себе?

— Так, це моє дзеркальне відображення.

"Мудрий з біса, — подумає Кук-Соммерс, — ніхто ж йому не підказував, сам змикитив. Як людина. Гір-ше, коли людина як машина, хоча й електронна..."

Були й ще запитання, цей Патрик добре набив руку, вміє "оживити" сухий матеріал, спитав навіть, чи є наречена, і він мало не обмовився про Мізинчика, та вчасно схаменувся, на екрані це помітно: хапнув повітря ротом, вибалушив очі, ну та нічого, все о’кей. Бомба вибухнула: ось воно — епохальне відкриття!

Кук-Соммерс потирав руки від солодкого самозадоволення. Гарненька дикторка, усміхаючись, оголоси-ла:

— А тепер слово нашому науковому коментатору...

Джеймс поморщився: коментатору? Приший кобилі хвіст. Дивився на екран спочатку насторожено, підо-зріливо, а далі... його почала розпирати лють. Що він собі дозволяє, цей хамило?! Одна пика чого варта...

А коментатор тим часом вправлявся у красномовстві, в’їдливо висміюючи і "відкриття", зроблене Кук-Соммерсом, і самого "вченого".

— Ні, в нас іще не перевелися таланти, хоч їх і не сіють і не поливають! — іронізував цей крокодил. — А яким ефектним методом вони рухають науку вперед! Ви чули, що сказав наш дослідник: "От якби ми мали над-потужний синхротрон..." Достоту як у тій байці:

Якби всі моря в одно море —

От величезне море було б!

Якби всі дерева в одно дерево —

От величезне дерево було б!

Та якби всі сокири в одну сокиру —

От величезна сокира була б!

Та якби всіх чоловіків зліпить в одного —

От величезний був би чоловік!

І якби той величезний чоловік

Узяв оту величезну сокиру

Та рубонув величезне дерево,

А воно упало б у величезне море —

Ото був би сплеск!

Ось така наукова підвалина блискучої гіпотези нашого вельмишановного...

Кук-Соммерса ніби пружиною підкинуло, підбіг до телевізора і щосили вдарив ногою по екрану. Огидна ко-ментаторова пика розсипалась на друзки і миттю зникла.

— Телепень! Дундук! Заглянув би в майбутнє…

Почувся зумер телефону. Робот, що досі непорушно стояв біля столу, взяв трубку.

— Вітаю, міс Една.

Рівний, майже без інтонацій, роботів голос подіяв на Джеймса заспокійливо. Провівши долонею по своїй рідкій чуприні, він підійшов до апарата. Невже вона слухала того… блазня? Ні, Една клопочеться своїм. Та по-рода, яку вони підібрали для аналізу, зникла, ну, розтопилася, наче крижина, випарувала, її нема. Чи не міг би…

— Добре, добре, — нетерпляче заговорив Кук-Соммерс, — поїдемо! І туди ж нам треба заглянути, вловлюєш? Клуб і кафе. Якщо нічого не змінилося… Ми з Няумуко зараз під’їдемо.

IV.

Кук-Соммерс і Една сіли за той самий столик у кафе Барбікен-центру, і офіціантка усміхнулась до них, як до знайомих. Нумізмат підійшов, коли вони скінчили їсти і допивали зеленкуватий сік. Шуміли фонтани, приглушуючи людські голоси, поряд плюскотіли хвилі.

Джеймс поставив порожню склянку, витер серветкою губи, а тоді вже дістав з правої кишені піджака жменю металевих монет і з дзенькотом висипав їх на столик. Обличчя нумізмата освітилося радістю, він заклі-пав очима, смикнув свою чорну краватку.

— О… о, яка в вас колекція! — Почав мацати їх пальцями, та так обережно, неначе вони були гарячі. — Всі обміняємо?

— Авжеж.

— Чудово! Я вам дуже вдячний, дуже…

Він зовсім не поспішав, милувався монетами, розглядаючи їх і так і сяк. Чи не найбільше йому сподоба-лася срібна крона: аж око прискалив, розглядаючи вершника з коротким мечем у руці, а на другому боці — одутле обличчя короля Георга III. А Кук-Соммерсові не терпілося швидше закінчити цю процедуру — мав ще розшукати того вченого, чию лекцію вони слухали минулого разу. Отож він зціплював зуби, щоб не заскрегота-ти зі злості. Завваживши, що Една нудиться, не витримав:

— Я поспішаю, сер.

— Перепрошую, захопився.

Нумізмат винувато поглянув на втомлені лиця своїх співрозмовників, спритними пальцями поскладав монети у стовпчики — пенси, шилінги, американські центи, дістав з кишеньки своєї білої теніски плескатого комп’ютерика і миттю підрахував, скільки заплатити. Розрахувавшись, уклонився, попросив навідуватись до їхнього кафе і пішов радісною, пружною ходою, так, наче придбав хтозна-який скарб.

— Тепер у нас буде чим тут платити, — сказав Джеймс, ховаючи до кишені пачку банкнотів. — А то по-чуваєшся, наче безбілетний пасажир.

— А я почуваюся, як бабуся, — зітхнула Една, підводячись. — Мабуть, нездужаеться.

— Тримайсь, Мізинчику, знайдемо того фізика — і назад. Я також — як побитий пес.

Справді, цього разу вилазка в майбутнє давалась їм тяжко. їхні тіла ніби поважчали, підвестися ось із-за столика і то треба було чималого зусилля. Уже спускаючись у ліфті, Кук-Соммерс казав сердито:

— Уявляєш, найновіші досягнення науки, ну, ти ж чула лекцію, у нас там заперечують! Відкидають!

— Та ну їх, не звертай уваги. — Една буквально повисла на його руці. — Слухай, а чому ти не поголив-ся? Щетина, як на вепрі.

— Ні, чого ж, я, здається, голився... — Джеймс торкнувся долонею бороди. — Ого! Це... Гм... Старіємо, Мізинчику, інтенсивно старіємо.

— То, може б, ми не заходили до лекційного залу? — позіхнула Една. — Давай вернемось, га?

— Ну, що ти, старушенціе, ми тут довго не затримаємось. Ні, ні, я мушу, що б там не було.

Оте "старушенціє" не сподобалось Едні, вона закрутила носом, але помовчала, була занадто перевтомле-на і ніби сонна. їй хотілось одного — добрести до своєї квартири. Джеймс щось говорив про якогось ученого, інтерв'ю, а їй хотілося впасти і заснути. Холи, коридори, килими, по яких важко ходити, сходи... Чи цей лабі-ринт скінчиться коли-небудь?

Діставшись до лекційного залу, вона зітхнула з полегшенням: там нікого не було, тьмаві світильники над входами і виходами пунктиром охоплювали порожнечу. Отже, ніякої лекції...

Та Джеймс не хотів повертатися ні з чим. Лишивши Едну в залі, кинувся шукати когось із працівників і таки набрів на кабінет, в якому сидів за невеличким столиком заросли дідок, схожий на Бернарда Шоу.

— Перепрошую, сер, — звернувся до старого. — Тут у вас минулого разу відбулася лекція… е-е… фізи-ка… слабка взаємодія… Чи не допоможете мені зв’язатися з ним?

Дідок підвів голову і кинув на Джеймса погляд:

— Хіба ви не чули, що сталося? — Старий поплямкав губами. — Нашого славетного вченого знеславили.

Кук-Соммерс поблід, вхопився руками за краї столика, наче збираючись підняти і торохнути ним діда.

— Невже… невже його теорія виявилась неспроможною?

— Заспокойтесь, містер, присядьте. Отак. Ви, мабуть, не належите… до науковців, якщо досі не чули цієї сенсації?

— Я — фізик-теоретик, — гамуючи нетерпеливість, сказав Джеймс, — і хотів би…

— Цікаво… — Старий скинув бровами. — Ну, гаразд, трапляється… Так от, його формула слабкої ядер-ної взаємодії точно описує процес, до того ж надзвичайно елегантна, витончена. Це — формула-красуня!

— То що ж сталося? — прохопився Кук-Соммерс.

— Його обвинувачують, як це не дивно, в плагіаті.

— Невже такий учений…

Старий скрушно зітхнув:

— Це було так несподівано. Витягли на світ божий один із старих номерів журналу "Нью саєнс", в якому цю саму формулу опублікував... заждіть, пригадаю... ага — Соммерс! Здасться, Нобелівський лауреат... Джеймс Соммерс. Звичайно, вони могли зробити відкриття незалежно один від одного, мабуть, так воно й було, пріоритет тут ні до чого. Але, знаєте, знайшлися заздрісники... Роздмухали скандал. Серце вченого не витри-мало... — Дідок знову зітхнув. — А яка благородна була людина!

— Та-ак... — Джеймс підвівся, рвучко, знервовано підступив до столика. Очі йому палали, голос поміт-но дужчав.— Так от, формулу в тому журналі опублікував не Соммерс, а Кук-Соммерс, його син.

— Син? — скинув кошлатими бровами старий. — Уперше чую, щоб у генія і син був геніальний.

— Але це так... — зам’явся Джеймс. — Формулу цю опублікував син Соммерса — Джеймс Кук-Соммерс.

— Ніякого Кука! Там надруковано — Джеймс Соммерс, тепер я точно пригадав.

"Невже це Патрик підклав свиню? — подумав Джеймс. — Ну, зажди..."

— Саме Кук! — роздратовано вигукнув, ніби старий оглух.

— Та звідки ви знаєте?

— Ще б пак не знати! — зблиснув очима Джеймс. — Це ж я сам, я її опублікував! Розумієте — я!

На якусь мить дідок заціпенів, потім силувано посміхнувся:

— Чудасія, та й годі. Якщо це так… Вам мусить бути понад сто років, добродію!

— Завдяки щілині в часі, я зміг проникнути… Та хіба ви повірите?

Кук-Соммерс опік його таким поглядом, що старий зіщулився, злякано промимрив:

— Хоча, може бути… а чого ж… Чорна курка несе білі яйця… Суцільні парадокси.

Переляк старого потішив Джеймса. Гамуючи сміх, що не раз підступав йому до горла, обернувся і ви-йшов. Було прикро, що його переплутали із славетним татусем, але він цю помилку виправить, і його ім’я ли-шиться в історії фізики. Вже наближаючись до Едни, — вона задрімала в кріслі, — подумав про спадщину Но-белівського лауреата. Цілком можливо, що він — єдиний спадкоємець! А там же мільйони й мільйони… Треба тільки взяти метикованого адвоката.

— Ходімо, Мізинчику! — торкнув її за плече.

Една розплющила очі:

— Ну як? Щось нове є?

— Скоро станеш мільйонершею!

— Любий… — Една простягла руки і, підвівшись, обняла його за шию. — Придбаємо кондитерську?

— Ну, звичайно! Я перепрограмую Няумуко… Та що там кондитерська… Не той масштаб…

До тунелю тут було рукою подати, але обоє долали цей простір з натугою, важко дихаючи. Ось уже й Атланта проминули, а брунатному килиму, здається, не буде кінця. І навіщо така ворса? Наче трава чіпляється за черевики.

— О, ми заживем солодким життям… — говорив і говорив, нахиляючись до Едни, Кук-Соммерс. — На-що мені та лабораторія? Або тобі — будівельна фірма?

Він говорив з якимось острахом, хоча в перспективі — спадщина Соммерса, спадщина леді Кук… Але радості не було, він навіть голос притишив. З кожним кроком іти ставало важче, неначе земне тяжіння подвої-лось чи навіть потроїлось.

— Чи ми дійдемо колись? — шепоче Една. — Я боюсь…

— Перестань хникати, Мізинчику, я теж сам не свій, але не боюся. Та й чого нам полохатись, чорт…

Якийсь тріск обірвав його мову. Стали як укопані, прислухаючись і роззираючись. По стінах і склепінню тунелю змійлись чорні тріщини. Землетрус? У Лондоні?

Тріск припинився, та почало тьмяніти світло. Вони заспішили, як могли. Йшли, натужно дихаючи, мовч-ки; Една лівою рукою трималася за Джеймса, правою ж час від часу торкалася стіни тунелю, наче боялася зби-тися з правильного напрямку. Раптом сіпнула Кук-Соммерса за лікоть:

— Бачиш? Бачиш?

Ще кілька кроків, і він розгледів: біля отвору вовтузиться Няумуко, відламує шматки породи і шпурляє навсібіч.

— Няумуко, пропусти міс Едну, — прохрипів Джеймс. І до неї: — Швидше, швидше пролазь. Щілину затягує…

Робот звільнив отвір і став з того боку, простягнувши свої металеві руки навстріч дівчині. Кілька секунд, і Една, тривожно скрикнувши, опинилась біля Няумуко. Тим часом отвір так звузився, що Кук-Соммерс уже це міг протиснутись. Просунув голову і ледве встиг відхилитись назад.

— Няумуко! — заволав щосили. — Розширюй лазером!

Кілька разів зблиснув тонкий промінь і погас. "Невже розрядився? — промайнула страшна думка в Кук-Соммерса. — Не може бути…"

— Ламай руками!

Няумуко схопився за краї, що напливали по всьому периметру, але не зміг відламати й крихти. Просунув голову, намагаючись натиснути плечем, застряв, не зміг і поворухнутись. Ще мить, і страхітлива сила розпана-хала його надміцне сталеве тіло, важка голова з половиною грудей бемкнула об підлогу біля Кук-Соммерса. Враз потемніло, він присів, обіпершись спиною об стіну, і вже не бачив, як стискується простір тунелю, як схо-дяться стіни і склепіння. Його згасаюча свідомість ще встигла прийняти сигнал звідти — крик, істеричний крик Едни. Та проаналізувати цей сигнал вмираючий мозок не зміг. Темрява, шум, зблиск…

"…на будівництві Барбікен-центру знову загуркотіли екскаватори і прохідницькі комбайни — поглиб-люється котлован, прокладаються тунелі. На великій глибині в твердій породі будівельники натрапили на оста-нки невідомої людини і рештки робота…"